

CONTRIBUCIÓ A UNA DISCUSSIÓ SOBRE LES CONCEPCIONS TEÒRIQUES FONAMENTALS DE LA LLIGA COMUNISTA INTERNACIONAL¹

Lev Trotski

4 de desembre de 1933

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “Contribución a una discusión sobre las concepciones teóricas fundamentales de la Liga Comunista Internacional.”, en, Escritos, Tomo V, volumen 1, Editorial Pluma, Bogotá, 1976, pp. 250-262.

1.- Sens dubte la vella controvèrsia “entre Lenin i Trotski” sobre les perspectives de la Revolució Russa no revesteix més que un interès històric, i de cap mode els membres de l’Oposició d’Esquerra estan obligats a prendre partit. No obstant, aquell que vullga assumir una posició definida ha d’analitzar el problema en relació amb la situació concreta de la lluita de classes i dels agrupaments revolucionaris de la Rússia d’aqueixa època.

2.- De les velles disputes, que travessaren diverses etapes, els epígons han deduït unes quantes regles d’estratègia revolucionària i les han plantejat fent una antítesi entre leninisme i trotskisme. Però aquest ja no és un problema històric sinó del present i del futur. El camarada L.P. es declara (almenys en principi) d’acord amb les posicions estratègiques que els stalinistes anomenen “trotskisme”, que constitueixen en realitat l’aplicació del marxisme a les condicions actuals. Com ho ha demostrat l’experiència, aquesta solidaritat és molt més important que les diferències d’opinió sobre una qüestió superada fa molt de temps.

3.- No obstant, quan el camarada L.P. es refereix en les seues tesis a la controvèrsia històrica comet alguns errors. “En realitat (escriu) qui derrocà el tsarisme foren de fet les masses obreres i camperoles.” Ací veu la prova que la posició de Lenin era correcta, en contra de la meua. No obstant, sobre aquest punt no hi havia diferències entre nosaltres. Ja en la polèmica amb Radek, tractí d’assenyalar que tota “gran” revolució, és a dir tota vertadera revolució popular, ha estat i és obra de les masses proletàries (preproletàries) i camperoles (petitburgeses). Aquesta tesi era la base comuna de què partia la polèmica. L’únic problema residia en quina classe prendria la direcció i en conseqüència també el poder. L.P. admet que el proletariat rus realment prengué el poder abans que el d’Europa occidental, però assenyala que açò no

succeí en la “revolució contra el tsarisme sinó en la segona revolució, contra la burgesia”. Què implica açò? Els marxistes russos dignes de tal nom entenien per revolució burgesa, sobretot, la solució de la qüestió agrària. Aquesta concepció bàsica, que els diferenciava dels liberals i dels menxevics, era comuna a Lenin i a Trotski (veure les actes del Quart Congrés del partit). Cap pronòstic podia preveure que al febrer les classes posseïdores, entre elles la noblesa amb els prínceps inclosos, sacrificarien (temporàniament) la monarquia en interès de la seua autoconservació. El problema de la terra, és a dir el de la revolució democraticoburguesa, ocupà després de l'abdicació de Nicolau II el lloc predominant, després del de la guerra, en la vida política. Fou precisament basant-se en aquesta revolució que el proletariat arribà al poder.

4.- La conseqüència lògica d'això és que, en els països que, malgrat l'endarreriment, com a Xina i Índia, estan dividits en les classes fonamentals (burgesia, petita burgesia, proletariat) no es pot portar a la seua conclusió l'emancipació nacional i la revolució democraticoburguesa sense la dictadura del proletariat. Precisament en açò resideix la continuïtat (permanència) entre la revolució burgesa i la socialista. En Xina la revolució travessà una sèrie d'etapes, a l'Índia el seu camí no serà menys complicat i tortuós. Per descomptat, hem de seguir i analitzar cada etapa. Però l'objectiu del pronòstic estratègic no és deduir les etapes i episodis concrets sinó formular la tendència bàsica del procés revolucionari. Aqueixa tendència bàsica està indicada en la formulació de la revolució permanent, que es recolza en tres conceptes:

a) La burgesia nacional, que en les etapes inicials pretén utilitzar la revolució en benefici propi (Kumintang, Gandhi) a mesura que es desenvolupa el procés revolucionari es passa, invariablement, a l'altra banda de la barricada, junt amb les classes feudals i els opressors imperialistes.

b) La petita burgesia (camperols) ja no pot exercir un rol dirigent en la revolució burgesa i, en conseqüència, ja no pot prendre el poder. D'aquí el rebuig de la consigna de dictadura democraticoburguesa del proletariat i el camperols.

c) Sota la dictadura del proletariat, la revolució democraticoburguesa esdevé revolució socialista, i aquesta només podrà triomfar totalment com a anella de la revolució mundial.

La transgressió d'aquests principis ja fou molt perniciosa en Xina, Índia, Japó i altres països.

5.- Segons el camarada L.P. el fet que, en setze anys, els camperols, contràriament als vells temors de Trotski, no hagen aconseguit derrocar la dictadura del proletariat refuta la teoria de la revolució permanent. També aquest argument es passa de la ratlla. Tant abans com després de la Revolució d'Octubre, Lenin digué dotzenes de vegades que sense el ràpid suport del proletariat mundial el proletariat rus seria derrocat. Es tractava d'avaluar empíricament factors nombrosos i contradictoris, impossibles de preveure

segons un calendari. Que gràcies a una sèrie de circumstàncies el poder soviètic s'haja mantingut durant setze anys en un sol país no constitueix una evidència contra el caràcter internacional de la revolució, com tampoc contra el fet que la capacitat de resistència de la dictadura proletària és menor a mesura que els camperols es fan més nombrosos.

6.- El camarada L.P. s'apropa molt a l'argument de Bukharin, ja llargament refutat, segons el qual a escala internacional la proporció entre obrers i camperols no és més favorable que dins de les fronteres de la Unió Soviètica. Açò és escolasticisme. Allò que decideix no són les forces estadístiques, sinó socials, no és la mitjana d'obriers en tot el món sinó l'ordre en què cadascun dels països es veu arrossegat a la revolució. Per exemple, si en 1923 la direcció de Brandler no hagués portat al desastre la revolució alemanya, naturalment la proporció estadística entre proletariat i camperols a escala mundial no hauria canviat, però les forces de la revolució proletària s'haurien multiplicat moltes vegades. L'Alemanya soviètica hauria empentat Europa a la revolució. La transformació d'Europa en una fortalesa socialista hauria canviat, en tot el món, la relació de forces. Els països endarrerits haurien entrat a la revolució en les condicions més favorables, les convulsions contrarevolucionàries haurien estat infinitament menys perilloses.

7.- Respecte al problema del socialisme en un sol país, el camarada L.P. fa una quantitat de formulacions ambigües. Comença portant a col·lació, sense comentaris, la famosa citació de Lenin de 1915 sobre la possibilitat de "el triomf del socialisme primer en uns pocs països o inclús en un sol país" Com ja se sap, Stalin ha basat en aquesta citació tota la seua teoria. En la literatura de l'Oposició d'Esquerra es demostra irrefutablement que, en aquest com en altres casos, Lenin entenia per "triomf del socialisme" la presa del poder per la classe obrera, és a dir, la creació de l'estat socialista no la construcció de la societat socialista. Té algun dubte sobre aquest punt el camarada L.P.? El dissiparà llegint curosament la citació.

8.- El camarada L.P. intenta reduir la teoria del socialisme en un sol país a una abstracció buida. Si no es concreten la intervenció estrangera ni la contrarevolució interna, la tecnologia dels soviets continuarà avançant, el nivell de vida i la cultura de les masses continuaran elevant-se a ritme continuat i el socialisme es realitzarà. Però, com el mateix camarada L.P. reconeix, aquesta possibilitat abstracta no existeix, donada l'extrema aspror dels antagonismes de classe a escala mundial. Segons la seua opinió, l'"endarreriment" de Rússia no té res a veure. Es pot superar l'endarreriment nacional sense superar l'agudització de la guerra de classes en tot el món. Però aqueix és justament el problema. Superar l'endarreriment porta molt de temps; mentre, el desenvolupament de la lluita de classes mundial no li garanteix a l'URSS un respir il·limitat. A més, la superació de l'endarreriment llença càrregues terribles sobre el coll de les masses treballadores. El fet que setze anys després de la revolució els treballadors russos no tinguen prou per a menjar espanta els

obrers d'altres països, frena el desenvolupament de la revolució mundial i augmenta el perill per a l'URSS.

9.- ¿Com cal entendre aqueixa “possibilitat” abstracta de construcció del socialisme en un sol país? Si Rússia estigués sola en el món no s'hagués fet la revolució en 1917. Si no es té en compte l'economia mundial posterior a la Revolució d'Octubre no es pot entendre per què Rússia no ha tornat al capitalisme. Perquè dins dels marcs de la Unió Soviètica el capitalisme ja havia exhaurit de lluny totes les seues possibilitats. En el terreny de la producció, el règim soviètic tot recent està “encalçant” els països capitalistes. La dictadura del proletariat es manté a Rússia perquè l'economia mundial, de la que formava part el capitalisme rus, ha arribat a un atzucac. Però aqueixa mateixa raó fa que la dictadura estiga amenaçada per un perill mortal (el feixisme).

10.- El problema real “no està en la possibilitat del socialisme en un sol país sinó en la unitat internacional de la lluita de classes revolucionàries”. En aquesta fórmula L.P. transforma la unitat internacional en una abstracció semblant a aquella a què ha reduït abans la construcció del socialisme en un sol país. Si s'ensenya als obrers que evitant la intervenció militar es garanteix el triomf total i definitiu del socialisme en l'URSS, el problema de la revolució mundial perd importància i la política exterior no s'ocupa més que de prevenir la intervenció. D'aquesta manera la burocràcia stalinista ha portat la Comintern a la ruïna i pot fer el mateix amb l'estat soviètic. En realitat la teoria del socialisme en un sol país i la unitat internacional del proletariat s'exclouen recíprocament.

11.- La burocràcia de l'URSS no és un factor moral ni tecnològic sinó social, és a dir de classe. La lluita entre les tendències socialistes i capitalista s'ha expressat fonamentalment en l'oposició entre els interessos socials representats per l'estat i els interessos personals dels consumidors, els camperols, els empleats públics i els mateixos obrers. Donada aquesta situació, la superació dels antagonismes de classe implica harmonitzar els interessos socials de la producció amb l'interès personal dels consumidors, però en l'etapa actual del procés l'interès personal continua essent el motor fonamental de l'economia. S'ha assolit aquesta harmonia? No! L'avanç del burocratisme reflecteix l'avanç de la contradicció entre els interessos privats i els socials. La burocràcia, que representa els interessos “socials”, els identifica en gran manera amb els seus propis interessos. Estableix la distinció entre allò social i allò privat d'acord amb els seus interessos privats. Açò augmenta la tensió entre les contradiccions i, en conseqüència, condueix a un major burocratisme. En el fons d'aquests processos està l'endarreriment de l'URSS i el seu aïllament dins de l'entorn capitalista.

12.- Els empírics diuen que durant setze anys el poder soviètic ha fet grans avanços, i si segueix així segurament es completarà el socialisme. Nosaltres repliquem que, “si segueix així”, el procés inevitablement portarà a una

explosió interna, probablement amb la col·laboració de l'exterior, però inclús sense aquesta. Parlant en general, la intervenció militar només és perillosa en la mesura en què, primer, es trobe dins de la Unió Soviètica amb una extrema agudització de les contradiccions i, segon, cree una bretxa per a la intervenció de les mercaderies capitalistes barates. Ambdues condicions demostren que el problema del socialisme no es resol i, atès que no pertany al domini de l'abstracció sinó al de la realitat, no es resoldrà sense la revolució internacional.

13.- Tenint en compte aquestes consideracions, algunes persones particularment astutes treuen la conclusió que els estem furtant les seues "perspectives" als obrers russos. Altres van més lluny i ens acusen de negar la utilitat i necessitat de la construcció socialista en l'URSS; per a què construir si de totes maneres (!) no s'aconsegueix res (!) No paga la pena respondre semblants absurds. Si dic que l'organisme humà no pot viure sense respirar aire fresc no negue per això els avantatges de la nutrició ni la importància de l'estómac com a òrgan digestiu.

14.- Quant a l'URSS i la Comintern, el que diu el camarada L.P. sobre la dependència de la Comintern respecte als interessos de la burocràcia soviètica és completament correcte; al contrari del que ell afirma, la literatura de l'Oposició d'Esquerra ho ha assenyalat repetidament. No obstant, inclús en açò el camarada L.P. es permet formulacions ambigües, si no errors. Així, diu que la burocràcia soviètica ha transferit artificialment a la Comintern les seues controvèrsies internes. Inclús fent a una banda els mètodes criminals de la burocràcia (la liquidació de la crítica, el frau, la traïció, les acusacions forjades, la venalitat), segueix en peu el fet que les fraccions internes del partit Comunista de la Unió Soviètica eren essencialment de caràcter internacional. Açò és especialment cert respecte a l'Oposició d'Esquerra. És veritat que s'ha desenvolupat sobre la base immediata dels problemes russos: el ritme d'industrialització i el règim de funcionament del partit. Però també aquests problemes adquiriren immediatament importància internacional. El problema del burocratisme ha afectat directament la Comintern. Entre 1924 i 1925 la lluita es centrà totalment en el problema de la revolució alemanya (Les lliçons d'Octubre). En 1926 s'aguditzà al voltant dels problemes del Comitè Anglo-Rus i del colp d'estat de Pilsudski a Polònia. 1927 estigué totalment signat per la revolució xinesa. Durant tot aquest lapse de temps disputarem les qüestions dels "partits obrers i camperols" per a Orient, de la Krestintern (de pas, què se'n feu d'ella?), etcètera. 1928 és l'any de la lluita pel programa de la Comintern. 1929-1933: ultraesquerranisme en la política econòmica de l'URSS, "tercer període", revolució espanyola, feixisme. L'Oposició Comunista de Dreta (KPO) ignorà els problemes més importants de l'estratègia revolucionària internacional, i malauradament açò es reflecteix avui de manera molt negativa en la direcció del SAP.

15.- Respecte al centrisme, el camarada L.P. comet un error metodològic important en negar-se a reconèixer la divisió, aparentment "russa", del camp

comunista en esquerra, centrisme i dreta. Segons la seua opinió, a Rússia la dreta és liquidacionista. No obstant, en la dreta d'Occident el percentatge de liquidadors no és gran. "El curs pres pel millor sector de la KPO, que a través del SAP s'ha apropiat molt a l'Oposició d'Esquerra [...] parla per si mateix." Totes aquestes consideracions, independentment de si són o no essencialment correctes, no neguen sinó que confirmen la nostra classificació, especialment la divisió dels centristes en dreta i esquerra. Per tal que el SAP s'apropés a les idees de l'Oposició d'Esquerra els seus dirigents hagueren de trencar amb els brandleristes i els seus militants amb l'ala esquerra de la socialdemocràcia. No obstant, ideològicament, aquest procés no ha acabat.

Si el camarada L.P. vol dir que no tots els brandleristes estan perduts per a la revolució, ho admitem molt contents. Per a prendre el camí de la revolució (que en les condicions històriques actuals és el de la nova internacional) han de trencar amb el centrisme de dreta, especialment amb les peculiaritats i mètodes centristes (el desdeny per la teoria, la incomprensió de l'organització internacional, no considerar els problemes d'estratègia revolucionària o suplantar-los per qüestions tàctiques, etcètera).

Cal deixar establert com a regla general que l'antipatia envers el concepte centrisme o envers les ulteriors subdivisions del centrisme és típica de les tendències que són centristes elles mateixes o no s'han alliberat totalment de la seua ambigüitat intel·lectual.

16.- El col·lapse de la socialdemocràcia alemanya i del Partit Comunista Alemany ha iniciat un període de degeneració, fermentació i recristal·lització de l'avantguarda proletària. Però en aquest cas "fermentació" no significa pas una altra cosa que travessar etapes de desenvolupament intermèdies o centristes. Depèn de l'orientació en què es moga aquest moviment (d'esquerra a dreta, de dreta a esquerra, etcètera) que cada cas siga de degeneració o de recristal·lització revolucionària. D'aquí la necessitat de diferenciar entre el centrisme de dreta i el d'esquerra, etcètera. Per descomptat, aquests conceptes no són absoluts. Però, encara que relatius, resulten indispensables per a orientar-se de manera marxista, no vulgar i empírica. La política proletària no pot prescindir d'ells així com el marí no pot prescindir del mapa i el compàs.

17.- Prenguem dos exemples: el Partit Laborista Noruec (NAP) i el Partit Comunista Independent de Suècia. El NAP està passant del centrisme al reformisme. Per a donar aquest pas sense explosions internes Tranmael ha necessitat una màscara darrere la qual ocultar-se. La ha obtingut lligant-se als partits socialistes independents d'altres països. Avui, que se sent fermament assentat en la muntura, està començant a donar-los la puntada de peus als que el sostingueren els estreps, una experiència de cap mode nova.

Constitueix un greu error oportunista dels dirigents del SAP i l'OSP haver signat junt amb Tranmael la resolució de lluitar en comú pel ressorgiment del moviment revolucionari (!). Aquest error és conseqüència de l'actitud empírica

vulgar cap a l'objectiu de nuclear forces i de la falta de caracterització marxista de les tendències i l'orientació del procés.

El Partit Comunista Independent de Suècia, pel que puc jutjar basant-me en el material summament escàs amb què compta, està anant de la posició de Brandler cap a l'esquerra. Sobra dir que tot internacionalista revolucionari ha de lluitar amb totes les seues forces perquè aquest procés mene aqueix partit a apropar-se a nosaltres i a l'activitat en comú pels principis de la nova internacional. Però és inadmissible confondre esperances amb fets i un demà possible amb el dia d'avui. El partit suec ha votat la mateixa resolució que Tranmael i s'ha negat a signar la declaració per la Quarta Internacional. Encara que en principi estan d'acord amb la necessitat d'una nova internacional, els seus dirigents consideren "prematura" la seua proclamació. En realitat, darrere d'aquesta actitud s'amaga una vacil·lació centrista. Avui no es tracta de proclamar la nova internacional sinó la seua necessitat i de formular els seus principis bàsics davant de la classe obrera de tot el món.

Sota aquestes condicions, el SAP i l'OSP, en signar amb una mà la declaració per la nova internacional i amb l'altra la declaració conjunta amb Tranmael, Balabanov, Paul Louis i altres, impedeixen que hi haja la claredat necessària; donen als vacil·lants un nou exemple de vacil·lació; retarden el desenvolupament revolucionari del partit suec i de moltes altres organitzacions. No és possible guiar-se només per l'ambició d'ajuntar la major quantitat possible de gent. Cal treballar amb mapa i compàs polítics. La quantitat nombrosa només ha de resultar de la qualitat dels principis.

18.- El camarada L.P. té molta raó quan insisteix en el fet que les seccions de la vella Oposició d'Esquerra han de deixar de considerar-se només com una oposició o com a auxiliars de l'Oposició russa. Han d'actuar com a quadres (com a part d'ells) dels nous partits nacionals i de la nova internacional. En aquest sentit el camarada L.P. es diferencia favorablement dels empírics que no comprenen el rol d'avantguarda de l'Oposició d'Esquerra perquè es deixen portar per criteris, en última instància, purament sindicals (el criteri dels simples números) en compte de per criteris marxistes, que parteixen del rol decisiu dels principis, la teoria i el mètode.

19.- És falsa la idea del camarada L.P. sobre què portem un registre de les seccions vives i mortes de la Comintern. Ja tractarem prou aquest problema en la discussió. Si en tal o qual país aconseguim captar la majoria de la secció nacional, no serà a través de la idea de la reforma sinó de plantejar obertament la nova internacional. Així captà la Tercera Internacional en el seu moment la majoria de la socialdemocràcia francesa.

20.- És cert que en la literatura de l'Oposició d'Esquerra no s'han tractat problemes molt importants derivats dels estudis més moderns d'economia i política. Els treballs d'aqueix caràcter pressuposen el creixement dels quadres, l'assimilació de noves forces, una divisió del treball més àmplia que incloga la

labor teòrica.

D'altra banda, cal acceptar que tant la tasca teòrica de les distintes tendències com el desenvolupament de la política i l'economia mundial en la darrera dècada no han produït res que contradiga els principis programàtics i estratègics més importants de l'Oposició d'Esquerra o la seua perspectiva revolucionària. Aquesta és la major garantia de l'èxit de la futura construcció.

¹ “Hitler, el pacifista.”, *The Militant*, 30 de diciembre de 1933.